

Kosovo

V posledních třech letech dochází k silnému hospodářskému růstu, ekonomika v roce 2018 pokračovala v růstu HDP o 4 % (odhad). Inflace by měla zůstat na úrovni 0,9 %. Rozpočtový schodek se pohybuje kolem 1,5 % HDP, což je v rámci stropu fiskálního pravidla ve výši 2 %. Přidáním investic osvobozených od pravidla schodku se očekává, že celkový schodek dosáhne 3 % HDP, což je doprovázeno také rozšířením schodku běžného účtu na 7 % HDP. Bankovní systém zůstává zdravý.

Pro rok 2019 se očekává růst HDP o 4,2 %, který bude podpořen dočasným růstem veřejných investic a ve střednědobém horizontu má potenciál růstu 4 % na základě silné domácí poptávky a vývozu. Další reformy, zejména v oblasti trhu práce a správy, by mohly vést k vyššímu růstu. Obezřetná fiskální a finanční politika pomohla zachovat makrofinanční stabilitu, zatímco růst zůstává silný. Ekonomika pokračuje v růstu, který překonává sousedy Kosova v regionu.

Ukazatel	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Růst HDP (%)	4,1	3,4	3,5	4,0	4,2	4,0
HDP/obyv. (EUR)	3 238	3 403	3 566	3 727	3 890	4 079
Míra inflace (%)	-0,5	0,3	1,4	0,9	1,4	1,7
Nezaměstnanost (%)	–	27,5	30,5	29,4	–	–
Bilance běžného účtu (v % HDP)	–	-7,9	-6,4	-6,9	-8,3	-7,9
Populace (mil.)	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8
Konkurenceschopnost	–	–	–	–	–	–
Exportní riziko OECD	7/7	7/7	7/7	7/7	–	–

Odhad Mezinárodního měnového fondu

Zdroj: KSA, MMF, OECD, SB

- ▶ EU a Kosovo podepsaly koncem října 2015 Stabilizační a asociační dohodu, která vstoupila v platnost 1. dubna 2016.
- ▶ Stupeň exportního rizika dle OECD je dlouhodobě 7/7.

Vývoz ČR do Kosova 2018 (2017), hlavní sektory

Kód zboží	Název zboží	Stat. hodnota 2018 CZK (tis.)	Podíl z celku (%)	Stat. hodnota 2017 CZK (tis.)	Meziroční nárůst (%)
8702	Motorová vozidla pro dopravu deseti nebo více osob, včetně řidiče	103 740	18,6	78 426	32,3
8431	Součásti jeřábů vozíků ap. buldozerů fréz aj.	45 734	8,2	666	6 767,0
2402	Doutníky doutničky cigarety z tabáku náhražek	34 544	6,2	1 095	3 054,7
3402	Prostředky povrchově aktivní prací čisticí aj.	32 751	5,9	8 787	272,7
4418	Výrobky stavebního truhlářství, tesařství apod, ze dřeva	26 238	4,7	29 748	-11,8
9619	Hygienické vložky, tampony, dětské pleny a pod. hygien. výrobky	24 695	4,4	23 450	5,3
8528	Monitory, projektory, bez TV, přijímače televizní	19 951	3,6	9 081	119,7
3809	Přípravky k úpravě povrchu, k apretování, přípravky k urychlení barvení ap.	19 051	3,4	5 923	221,6
8471	Stroje pro automat. zprac. dat, jednotky, snímače ap.	17 403	3,1	2 378	631,8
4804	Papír aj. nenatíraný ne k popisování hyg účelu	16 474	3,0	22 755	-27,6
Celkem TOP 10		340 581	61,1	182 309	86,8
Celkem vývoz		557 149		369 507	50,8

zdroj: ČSÚ

Dovoz ČR z Kosova 2018 (2017), hlavní sektory

Kód zboží	Název zboží	Stat. hodnota 2018 CZK (tis.)	Podíl z celku (%)	Stat. hodnota 2017 CZK (tis.)	Meziroční nárůst (%)
1211	Rostliny plody aj. pro parfumerii lékařství ap.	12 043	41,5	7 439	61,9
0813	Ovoce sušené ne ořechy banány citrusy fíky ap.	5 845	20,2	2 147	172,2
1806	Čokoláda přípravky potravinářské ost. s kakaem	3 622	12,5	3 359	7,8
3923	Výr přepravy balení zboží zátky ap. z plastů	1 414	4,9	–	–
0909	Semena anýz badyán fenykl kmín koriandr aj.	1 166	4,0	190	513,7
8504	Elektrické transformátory, statické měniče a indukory	949	3,3	–	–
2204	Víno z čerstvých hroznů mošt vinný jiný	919	3,2	498	84,5
2202	Voda vody minerální sodovky slazené ne šťávy	779	2,7	372	109,4
6306	Plachty nepromokavé lodní stínící ap. stany aj.	483	1,7	–	–
3402	Prostředky povrchově aktivní prací čisticí aj.	329	1,1	–	–
Celkem TOP 10		27 549	95,0	14 005	96,7
Celkem dovoz		28 985		16 060	80,5

zdroj: ČSÚ

Příležitosti pro český export

► **Důlní, těžební a ropný průmysl**

Výroba a servis těžebních strojů na povrchovou těžbu lignitu a hlubinnou těžbu nerostů. Na území Kosova se nacházejí významná ložiska lignitu a minerálů. Sektor hornictví a metalurgie byl za dob Jugoslávie jedním ze stěžejních sektorů v oblasti dnešního Kosova a působilo zde také několik českých firem. Po válečných událostech v letech 1998–1999 došlo k přerušení těžby a současná těžební činnost je na úrovni cca 20 % původních kapacit. Jednou z vládních priorit je obnovení těžby minerálů. Problémem jsou nedořešené vlastnické vztahy kombinátu Trepča, kterému převážná většina hlubinných dolů patří. V říjnu 2016 byl schválen zákon o kombinátu Trepča, který z kombinátu vytváří akciovou společnost Trepča JSC. Ústavní soud potvrdil dne 31. října 2016 ústavnost zákona, zákon vstoupil v platnost následující den 1. listopadu 2016. Implementace zákona o vlastnictví akciové společnosti Trepča JSC však stále není s ohledem na výhrady srbských koaličních poslanců a Srbska politicky stabilní. Další vládní prioritou je otevření nového povrchového dolu na těžbu lignitu s kapacitou na min. 40 let pro zásobování uhelných elektráren.

► **Energetický průmysl**

Energetický sektor není v dobrém stavu. Kosovo provozuje dvě hnědouhelné elektrárny Kosovo A a Kosovo B, které jsou na hranici životnosti. Provoz obou elektráren byl prodloužen, obě elektrárny však budou vyžadovat rekonstrukci. V zimních energetických špičkách jsou schopny pokrýt cca 60–80 % spotřeby, zbytek musí distribuční společnost nakupovat na trhu. Ve špičkách dochází k občasným výpadkům dodávek elektrického proudu. Koncem roku 2014 bylo uzavřeno výběrové řízení na výstavbu nové elektrárny Kosovo C, v prosinci 2015 bylo podepsáno Memorandum o porozumění s americkým investorem Contour Global. V říjnu 2018 potvrdila Světová banka, že nepodpoří financování výstavby elektrárny, která bude využívat uhlí namísto obnovitelných zdrojů. Na projekt za 1,3 miliardy eur poskytne půjčku investor Contour Global. V únoru 2019 bude vybrán finanční a technický projekt, který bude realizován od března 2019.

Základní priority dalšího rozvoje energetického sektoru Kosova spočívají ve výstavbě nové elektrárny Kosovo C (450–500 MW, americký investor Contour Global), v rekonstrukci Kosova B, udržení Kosova A v provozu do dokončení Kosova C a v otvírce nového dolu se zásobami lignitu na min. 40 let. Distribuční společnost KEDS (turecký vlastník) postupně modernizuje rozvodnou síť.

V návaznosti na neuspokojivý stav energetického sektoru vláda Kosova připravuje za pomoci mezinárodního společenství řadu opatření na podporu produkce elektřiny z obnovitelných zdrojů – vítr, fotovoltaika, biomasa a geotermální zdroje na lokální vytápění a chlazení. Zpracován byl Národní akční plán k obnovitelným zdrojům, ve kterém si vláda Kosova stanovila velmi ambiciózní cíle na zvýšení podílu vyrobené elektřiny z obnovitelných zdrojů do roku 2020 až na 29 %. Součástí programu je rovněž důraz na zvyšování energetické efektivity.

Zvyšování energetické efektivity veřejných budov zařadila vláda do svého programu na snižování energetické spotřeby. Velká část veřejných budov byla postavena před více než 20 lety a ani novější budovy (až na malé výjimky) nejsou řešeny s ohledem na energetickou efektivnost. V první fázi vláda počítá s projekty zaměřenými na státní a veřejné budovy škol, univerzit, nemocnic a úřadů.

► Vodohospodářský a odpadní průmysl

Nedostatek vhodných zdrojů vody a nedostatečná kvalita pitné vody dodávané do veřejných vodovodů, včetně katastrofálního stavu samotných rozvodů vytváří potřebu aplikovat moderní technologie na její úpravu a rozvod.

Otázky životního prostředí jsou vnímány zástupci mezinárodních organizací i kosovskou veřejností jako kritické a také oficiální představitelé, kteří dosud upřednostňovali čistě ekonomické priority, začleňují postupně projekty na zlepšování životního prostředí do programových priorit místních zastupitelstev. Několik českých firem již realizovalo své environmentální projekty v oblastech západního Balkánu, včetně Kosova. Trh není v tomto sektoru nasycen a výhodu budou mít firmy, které budou v Kosovu již etablované. Nově se objevuje zájem municipalit o komplexní řešení odpadového hospodářství.

Rovněž nedostatek čističek odpadních vod způsobuje znečištění většiny povrchových zdrojů pitné vody, včetně vodních ploch vhodných k rekreaci.

► Zemědělský a potravinářský průmysl

Kosovo má velice nízkou produkci vlastních potravinářských výrobků, většina produktů je dovážena, a to převážně z okolních zemí Balkánu, EU nebo Turecka. Vláda Kosova i zahraniční donoři chystají dále výrazně navýšit své subvence do zemědělství a potravinářství. Bude se jednat zejména o podporu zahradnictví, používání kvalitní sadby/semenní, stavby skleníků, zpracování zemědělské produkce a zavádění moderních potravinářských technologií (zejména balící linky).

► Železniční a kolejová doprava

Rekonstrukce stávajících a stavba nových železničních tratí je součástí plánů na rozvoj konektivity zemí západního Balkánu. Prioritním projektem v Kosovu je celková rekonstrukce severojižní železniční trasy tzv. Raute 10 mezi hranicí se Srbskem a Severní Makedonií (Leshak – Fushe Kosove-Hani i Elezit) v délce cca 150 km. Uvedený projekt byl zařazen mezi prioritní akce vlády a získal finanční podporu EBRD. Rekonstrukční práce na jižním úseku trasy byly zahájeny v roce 2017.

Perspektivní sektor	Konkrétní příležitosti
Vodohospodářský a odpadní průmysl	HS 3917 – Trubky, potrubí a hadice a jejich příslušenství z plastů
	HS 8414 – Čerpadla vývěvy vzduchové kompresory aj.
	HS 8421 – Odstředivky, odstředivé ždímačky; stroje k filtrování, čištění kapalin nebo plynů
	HS 8537 – Tabule, panely, ovládací stoly, pulty, skříně a základny pro el. ovládání
	HS 9032 – Automatické regulační nebo kontrolní přístroje a zařízení
Zemědělský a potravinářský průmysl	HS 8438 – Stroje pro přípravu, výrobu potravin nebo nápojů

Perspektivní sektor	Konkrétní příležitosti
Důlní, těžební a ropný průmysl	HS 4010 – Dopravníkové nebo převodové pásy nebo řemeny z vulkanizovaného kaučuku
	HS 8428 – Ost. zvedací, manipulační, nakládací nebo vykládací zařízení
	HS 8429 – Samohybné buldozery, stroje na vyrovnávání terénu, rypadla, ap. s pohonem
	HS 8431 – Části a součásti jeřábů, vozíků, buldozerů, fréz aj.
	HS 8501 – Elektrické motory a generátory (kromě generátorových soustrojí)
Železniční a kolejová doprava	HS 8605 – Železniční, tramvajové osobní vozy aj. vozy bez vlastního pohonu
	HS 8607 – Části železničních nebo tramvajových lokomotiv nebo kolejových vozidel
	HS 8608 – Kolejový svrškový upevňovací materiál a zařízení; mechanické přístroje a signalizační zařízení
Energetický průmysl	HS 7309 – Nádrže, cisterny, kádě ap., ze železa nebo oceli, o objemu > 300 l
	HS 8404 – Pomocná zařízení pro použití s kotli; kondenzátory pro parní pohonné jednotky
	HS 8406 – Parní turbíny
	HS 8418 – Chladničky, mrazničky aj. chladicí, mrazicí zařízení, čerpadla tepelná
	HS 8419 – Stroje, laboratorní přístroje, pro zpracovávání materiálů výrobními postupy změnou teploty
	HS 8485 – Klimatizační zařízení
	HS 8504 – Elektrické transformátory, statické měniče a induktoři
	HS 8507 – Elektrické akumulátory, včetně separátorů
	HS 8535 – El. zařízení k vypínání, spínání nebo k ochraně el. obvodů aj. > 1 000 V
	HS 8536 – El. zařízení k vypínání, spínání nebo k ochraně el. obvodů aj. < 1 000 V
	HS 8537 – Tabule, panely, ovládací stoly, pulty, skříně a základny pro el. ovládání
	HS 8537 – Tabule, panely, ovládací stoly, pulty, skříně a základny pro el. ovládání
	HS 8541 – Diody, tranzistory ap. polovodičová zařízení
	HS 8544 – Izolované dráty, kabely aj. izolované el. vodiče vláken
	HS 9028 – Měřiče dodávky nebo spotřeby plynů, kapalin a elektrické energie, včetně jejich kalibračních přístrojů

Příležitosti pro rozvojovou spolupráci

Kategorie vyspělosti země: HDC

Ačkoli patří Kosovo do zemí s vysokým stupněm lidského rozvoje, zůstává stále jedním z nejchudších států Evropy. V lednu 2016 byl schválen plán národního rozvoje pro období 2016–2021, který se soustřeďuje na následující oblasti: lidský kapitál, dobré vládnutí, konkurenceschopný průmysl a infrastruktura.

► Sektor zpracování odpadů

Výrazný nárůst odpadků a nedostatek skládkových kapacit vede municipality k hledání ekologického řešení likvidace odpadů. Jedním z prvních projektů je návrh projektu na výstavbu linky na zpracování komunálního odpadu v regionu Gjakova.

► Sektor sociální infrastruktury a služeb

Sektor ostatní sociální infrastruktury a služeb se dlouhodobě potýká se začleňováním menšin a poskytováním adekvátní péče pro zdravotně postižené občany. Kosovo se snaží o postupnou digitalizaci a využívání dat pro kvalitní policy making – např. Open data Kosovo (<http://opendatakosovo.org/>). Nevládní organizace se zabývají především dodržováním lidských práv, integrací marginalizovaných skupin do společnosti a činností spojenou s překonáváním následků válečného konfliktu. V rámci české ZRS si ČR vybuodovala unikátní pozici při podpoře začleňování slabozrakých, neslyšících a autistických osob. Angažujeme se také na poli integrace menšin – hlavně Romů, Aškétů a Egyptanů.

► Sektor vody a sanitace

V sektoru vody a sanitace trpí Kosovo nedostatkem čistíren odpadních vod (ČOV). V řadě měst rovněž chybí kanalizační systémy a systémy zásobování kvalitní pitnou vodou. I přesto, že dosud neexistuje žádná legální povinnost pro zajištění systému čištění odpadních vod, lze předpokládat, že do budoucna zájem o tyto technologie poroste, a to jak u velkých státních institucí, tak i u malých a středních podniků. Přenos českého know-how a technologií je již realizován v rámci bilaterální rozvojové pomoci. Úspěšnost těchto projektů byla prokázána několika komerčními zakázkami (např. ČOV pro Ministerstvo spravedlnosti, resp. pro Justiční palác a pro vězení v Gjilane a v Prištině).

Zdroj dat: <http://www.worldbank.org>